

УДК 37.091.212.3

М. Ф. Рейкіна,
заступник директора з наукової роботи НВК «Колківська ЗОШ І–ІІІ ст. – ліцей»

Розвиток обдарованості кожного учня – запорука успіху НВК*

Описано систему розвитку талановитих школярів у навчально-виховному комплексі, зокрема участь в олімпіадах, конкурсах, турнірах, змаганнях, роботу наукового учнівського товариства, районної філії МАН тощо.

Ключові слова: самостійна робота, спеціальні прийоми, нестандартні рішення, додаткові заняття, дослідження, інтелектуальні ігри.

Рейкіна М. Ф. Развитие одаренности учащегося – залог успеха УВК.

Описана система развития талантливых школьников в учебно-воспитательном комплексе, в частности участие в олимпиадах, конкурсах, турнирах, соревнованиях, работа научного ученического общества, районного филиала МАН и т. п.

Ключевые слова: самостоятельная работа, специальные приемы, нестандартные решения, дополнительные занятия, исследования, интеллектуальные игры.

Reikina M. F. Development of Giftedness of Pupils – Key to Success of Educational Establishment.

The system of development of talented pupils in a teaching and educational complex is described, including participation in the olympiads, competitions, tournaments, work of scientific student organization, the MAN regional branch, etc.

Key words: independent work, special receptions, non-standard decisions, additional classes, researches, intellectual games.

Постановка проблеми. У розвинених країнах головним стає інтелектуальне виробництво. За ставленням до інтелекту можна судити про рівень цивілізованості суспільства.

Школа – першоджерело нашого інтелектуального зростання, талановита молодь – інтелектуальне багатство нації, її творчий потенціал. Тому турботу про розвиток обдарованості дітей необхідно розглядати як піклування про майбутнє української держави.

Виклад основного матеріалу. Педагогічний колектив нашої школи-ліцею вважає своїм завданням розпізнати в дитині талановиту особистість, пробудити в ній радість новизни й творчості; розвивати її здібності, уміння мислити нестандартно, сміливо; утвердити в її душі думку про те, що вона повинна максимально використати дар Божий, багато навчатись і працювати для його розквіту й утілення в життя. Саме тому особлива увага у нашому навчальному закладі приділяється розвитку творчих здібностей обдарованих дітей. За останні роки склалася певна система роботи з ними. Вона включає:

- виявлення і відбір обдарованих учнів;

- створення комфортних умов для їхнього розвитку;
- пошук нових форм роботи з ними під час навчальних занять та в позаурочний час;
- сприяння розвитку кожної особистості;
- психологічний супровід на кожному етапі.

У роботі з обдарованими школярами ми обрали пріоритетними такі напрямки:

- широкий олімпіадний рух;
- участь у предметних конкурсах, турнірах, змаганнях;
- робота наукового учнівського товариства «Пошук» та навчання учнів ліцейних класів у секціях районної філії обласної Малої академії наук;
- участь учнів в інтелектуальних чемпіонатах, іграх і змаганнях.

Робота з обдарованими дітьми веде до позитивних результатів лише тоді, коли вона безперервна, цілеспрямована і системна. Тому на початку кожного навчального року складаємо загальношкільний план роботи з такими учнями, на основі його кожен педагог складає індивідуальний.

У школі створено і двічі на рік поповнюється банк даних обдарованих дітей. Фіксуються всі перемоги

* Презентацію дивіться на CD цього номера.

кожного учня протягом року. Так, до районного банку даних «Надія Волині» внесено анкети більше 40 школярів і 25-ти їх наставників.

У НВК функціонують класи з поглибленим вивченням окремих предметів, організовано спецкурси за вибором для поглиблення знань із профільного предмета, діє ряд факультативів, спрямованих на профорієнтаційну діяльність та загальний розвиток учня.

На уроках вчителі приділяють велику увагу самостійній роботі учнів, використовують спеціальні прийоми розвитку творчого мислення. Цьому сприяють вправи на знаходження оригінальних варіантів розв'язання завдань, здійснення дослідницької роботи. Розвитку обдарованості сприяє створення на уроці проблемних ситуацій, знаходження нестандартних рішень. Така організація навчального процесу виробляє в учнів навички здобувати знання самостійно, шляхом власних міркувань, розвиває нахили і здібності.

У 2011/2012 н. р. на районних предметних олімпіадах учнями школи-ліцею здобуто 39 призових місць, на обласних – 6. Учень 11 класу Богдан Кайдик посів III місце на IV етапі Всеукраїнської олімпіади з географії. Командне місце участі школи у предметних олімпіадах протягом останніх років доволі стабільне: 2010 – I, 2011 – II, 2012 – I.

Щороку маємо переможців і призерів мовно-літературних конкурсів ім. П. Яцика та Т. Г. Шевченка. У позаминулому навчальному році на обласному етапі Міжнародного конкурсу ім. П. Яцика Уляна Котеленець зайняла II місце. Старшокласниці Надія Котеленець і Ганна Марчук стали призерами обласного конкурсу «Новітній інтелект України». Десятикласник Андрій Пахольчук виборов II місце на обласній євроолімпіаді.

Учні школи постійно здобувають призові місця у конкурсах різного спрямування, таких як «Історія України і державотворення», Всеукраїнська експедиція «Моя Батьківщина – Україна», «Космічні фантазії», «Юний дослідник». Популярними стали різноманітні міжнародні й національні конкурси: «Колосок», «Левеня», «Кенгуру», «Гринвіч», «Русский медвежонок», «Кришталева сова». Кількість їх учасників зростає. Вони допомагають учителям розвивати у школярів інтерес до предмета, підказують учням, як поєднати використання традиційних і новітніх джерел інформації.

Невід'ємним складником роботи нашого НВК з обдарованими дітьми є організація діяльності наукового учнівського товариства «Пошук». Його створено у 2005 році, воно має свій статут і діє відповідно до плану роботи. Щороку об'єднує близько 50 дітей, які прагнуть удосконалювати знання з основ наук, розширювати світогляд, поглиблювати ерудицію і шліфувати інтелект.

Діють у товаристві секції МАН з української мови, математики, історії, географії, світової літератури, історичного краєзнавства, інформатики,

релігієзнавства, якими керують досвідчені педагоги. Вони направляють свої зусилля на розвиток творчих здібностей учнів, залучають їх до активного дослідництва, прищеплюють навички самостійної роботи, розвивають комунікативні здібності, навчають основних методів і прийомів доступних їм наукових досліджень.

Протягом навчального року керівники секцій проводять додаткові заняття з учнями, на яких розглядають завдання підвищеної складності, надають консультації щодо виконання роботи, її оформлення і захисту.

Робота секцій МАН складається з декількох етапів, а звітом ліцеїстів про науково-дослідну роботу у філії є участь у науковій конференції, яка відбувається щороку в кінці грудня у рамках ліцейних «Днів науки».

Наступною сходинкою є районний конкурс-захист науково-дослідницьких робіт, на якому впродовж декількох літ ми стабільно маємо 7–8 переможців. Ефективність роботи наукового товариства засвідчують показники призових місць на обласному етапі конкурсу-захисту: 2009/2010 н. р. – 3, 2010/2011 – 4, 2011/2012 – 5.

Із кожним конкурсантом працює практичний психолог, яка ознайомлює учнів з прийомами, за допомогою яких можна захопити і втримати увагу аудиторії, розкриває їм важливі секрети ораторської майстерності, допомагає вчитись говорити вільно, відверто, публічно висловлювати свої думки та обстоювати їх.

Працюючи в науковому товаристві, учні розвивають працелюбність, глибокий інтерес до пізнання, відкриття нового, виявляють схильність до постійних творчих пошуків, прагнення досягти результатів у дослідженнях. А головне – вчаться узагальнювати факти, здійснювати творчий аналіз, установлювати закономірності під час вивчення певної проблеми. Звичайно, досліджуючи те чи інше питання, школяр не робить відкриття для всього людства. Але це відкриття для нього самого, цінний матеріал для НВК, для нашого музею, для односельців. І те, що перші кроки в наукових дослідженнях є достатньо цікавими, глибокими, ми переконаємось під час шкільних наукових конференцій.

Наше містечко зокрема і поліський край загалом має багатющу історію і немало «білих плям», які учні з задоволенням беруться вивчати. Тому серед розмаїття тем ряд робіт має краєзнавче спрямування. Це і дослідження історії Колківської Хрестовоздвиженської церкви, збудованої на початку XIX століття, і магдебурзького права у Колках, і робота про колківчан-остарбайтерів, і питання національного самоствердження колківчан, починаючи з правління князя Романа. Це також різнопланові географічні дослідження: урочища Білі Береги, розвитку зеленого туризму в Маневицькому районі. Приємно, що наші учні і їх наукові керівники були запрошені на обласну науково-практичну конференцію, присвячену 20-річчю

створення ВОМАН, і мали змогу презентувати там свої напрацювання.

Члени наукового товариства є слухачами заочної школи ВОМАН і залюбки відвідують лекції, практичні заняття на очних сесіях, де викладачі допомагають учням правильно оформити наукову роботу, сформулювати основні тези виступу, висновки і т. ін.

Кращі з кращих улітку мають змогу оздоровлюватись в таборах, які організовує МАН. Так, щороку 1–3 учні відпочивали у такому таборі при Волинському ліцеї-інтернаті, учениця Тетяна Літвінчук побувала в Сумах.

Психологічні тренінги, інтелектуальні ігри, пізнавальні екскурсії, секційні заняття допомагають учням визначитися з темою роботи, спланувати свою діяльність на наступний навчальний рік.

Про результативність роботи товариства «Пошук» свідчить і той факт, що двічі воно було визнане одним з кращих на Волині у рамках обласного конкурсу моделі учнівського наукового товариства.

Розвиток творчої обдарованості – це, звичайно, не тільки робота в секціях МАН, олімпіади, конкурси і безпосередньо уроки. Вона має широкий спектр різноманітних напрямків. Базовим блоком у нашій праці є створення найсприятливіших умов для розвитку й самореалізації здібних та обдарованих учнів. У школі працюють різні гуртки, спортивні секції, мистецькі студії, клуби, успішно діє учнівське самоврядування. Саме обдаровані діти – це зазвичай та ініціативна група, на яку опирається вчитель, організовуючи лінійки, свята, предметні тижні.

Добре зарекомендували себе в нашому НВК інтелектуальні ігри для різних вікових груп дітей. Для молодших школярів це «Найрозумніший», учні 7–8 класів демонструють знання у грі «Інтелектуальна мішень», предметних КВК.

Особливо популярний серед старшокласників чемпіонат інтелектуально-розвивальних ігор КРОКС. Приємно, що з року в рік (уже 10 літ поспіль) зберігається інтерес до цих змагань насамперед в обдарованих дітей, які мають можливість розвивати свої особливі здібності через різні конкурси і завдання.

Кожного року в лютому проводимо свій шкільний чемпіонат, у якому беруть участь 7–8 команд. Райвідділом освіти і науки започатковано районні змагання, які переросли у чемпіонат «Кубок Полісся» на базі нашої школи-ліцею. Ми переконані, що такі інтелектуально-спортивні змагання корисні для дітей, адже вони мають змогу поспілкуватися з однолітками із різних куточків України свого рівня розвитку, подружитися, показати свої вміння та просто змістовно й цікаво провести час.

Обдаровані діти у нашій школі не замикаються на вузькій сфері власних інтересів, вони є лідерами

учнівського самоврядування, учасниками традиційних шкільних заходів, яких у нас проводиться чимало.

Уміння організувати інших, повести за собою – це теж особливий дар, який потребує розвитку, визнання не меншою мірою, ніж будь-який інший. Шкільне життя настільки насичене різноманітними формами учнівської творчості, що кожен за роки навчання може спробувати свої сили у ролі ведучого, режисера, актора, співака, поета, художника, адміністратора та ін.

Не забуваємо і про заохочення учнів, які досягли високих результатів протягом навчального року. Педагогічний колектив, дирекція школи приділяє багато уваги як моральним, так і матеріальним стимулам зростання талановитої юні. Підсумком спільної творчої, інтелектуальної, науково-дослідницької діяльності учнів і педагогів є традиційне шкільне свято обдарованої молоді «Зоряний олімп», на якому вшановуємо переможців і призерів олімпіад, конкурсів-захистів, інших інтелектуальних, спортивних, туристичних, музичних фестивалів, змагань, турнірів. Кожен призер, переможець обов'язково нагороджується грамотою і/або грошовою премією чи цінним подарунком. Видається відповідний наказ по школі.

Учень, який досягнув найвищих результатів, оголошується «Учнем року» у тій чи іншій номінації. Рішення про це приймається на основі голосування трьох сторін: учнівських класних колективів, педагогічної ради та дирекції навчального закладу. Переможці конкурсу нагороджуються відповідним сертифікатом і їхні портрети розміщуються на стенді «Наша гордість».

Досягнення учнів висвітлюються у районній пресі, а найобдарованіші удостоюються стипендій Маневицької райради та держадміністрації. Таких учнів маємо щороку.

Те, що ми у своїй роботі з талановитими школярами на правильному шляху, підтверджує добре і відмінне навчання наших випускників в університетах, академіях та інших навчальних закладах як в Україні, так і за кордоном.

Висновки. Наш час – час змін і перетворень у різних сферах життя, зокрема в навчально-виховному процесі. Ми покликані виховати людину – перспективну, ділову, вмючу поєднати багатий духовний світ, знання, практику та ініціативність. Зрештою, зробити людину щасливою, впевненою у собі, таку, яка сміливо крокує у незвідане завтра.

Наш педагогічний колектив намагається зробити все можливе, щоб навчання у школі обдаровані діти використали з максимальною користю для себе, щоб це був хороший старт для здобуття ними гідної освіти у майбутньому.

Література

1. Гончарук Ю. Організація роботи з обдарованими дітьми / Ю. Гончарук, Н. Гергун // Директор школи. – 2006. – № 27–28.
2. Кирилук Л. Школа життєтворчості – шлях до успіху / Л. Кирилук, Т. Шубіна // Завуч. – 2006. – № 15. – С. 9–10.
3. Гук Р. В. Робота з обдарованими дітьми в сільській гімназії / Р. В. Гук // Управління школою. – 2005. – № 28–29. – С. 33–37.